

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag
om statens räddningsläroanstalter**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att en lag om statens räddningsläroanstalter stiftas. Samtidigt föreslås lagen om räddningsförvaltningens utbildningscentral bli upphävd.

Lagen skall tillämpas på Statens räddningsinstitut och Statens räddningsskola, vilka lyder under inrikesministeriet. Läroanstalternas uppgift är att sköta den yrkesinriktade grundutbildningen för personalen inom brand- och räddningsväsendet, räddningstjänstutbildningen, befolkningsskyddsutbildningen samt den beredskapsutbildning som meddelas inom civilförvaltningen.

För driftskostnaderna för den yrkesinriktade grundutbildningen uppbär läroanstalterna av

studerandenas hemkommuner en ersättning som bestäms enligt kommunernas bärkraftsklass på samma sätt som den betalningsandel som uppbärs av elevernas hemkommuner i fråga om statliga yrkesläroanstalter. Läroanstalterna kan bära upp avgifter för kortkurser och andra tjänster. I lagförslaget ingår dessutom stadganden om elevernas studiesociala förmåner, undervisningsspråket och ersättning för skador som eleverna vållat.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1992 och avses bli behandlad i samband med den. Lagen avses träda i kraft den 1 mars 1992.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Propositionens samhälleliga betydelse

1.1. Bakgrund

Den administrativa reformen av räddningsbranschens läroanstalter är ett led i ett omfattande utvecklingsprojekt som gäller utbildningen inom räddningsbranschen. Avsikten är att bättre länka samman den yrkesinriktade grundutbildningen inom räddningsbranschen med det förnyade mellanstadieutbildningssystemet. Undervisningsplanerna för yrkeskurserna förnyas och yrkeskurserna förlängs. Avsikten är också att utöka och effektivera den räddningstjänstutbildning som ges med tanke på katastrofer samt den befolkningsskyddsutbildning som ges med tanke på undantagsförhållanden.

Riksdagen har i samband med budgeterna beslutat att en ny utbildningsenhet för räddningsbranschen grundas i Kuopio och att de

utbildningslokaler som nu finns i Lojo utvidgas så att antalet elevplatser i räddningsbranschens läroanstalter utökas från nuvarande 150 till 530 platser. I budgetpropositionen för 1992 har inrikesministeriet givits i uppdrag att på nytt utreda olika placeringsalternativ för räddningsinstitutet.

Enligt en plan som inrikesministeriet utarbetat börjar principerna för resultatstyrning tillämpas i räddningsbranschens läroanstalter 1992.

1.2. Mål och medel

Målet med lagförslaget är att utveckla förvaltningen av räddningsbranschens läroanstalter i enlighet med principerna för resultatstyrning. Avsikten är att betydligt lätta upp normstyrningen.

Avsikten är att i anslutning härtill utveckla

fördelningen av uppgifter och befogenheter så att läroanstalterna kan besluta rätt självständigt om bl.a. sin organisation och de praktiska undervisningsarrangemangen.

Avsikten är att ändra finansieringen av undervisningen inom räddningsbranschen så att läroanstalterna kan bära upp avgifter för sina tjänster. Beträffande den grundläggande yrkesutbildningen är det föreslagna systemet likadant som det i lagen om finansiering av yrkesläroanstalter (494/83). Om de avgifter som skall uppbäras för annan utbildning skall stadgas i en förordning som ges med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (980/73). Genom att göra utbildningen och övriga tjänster avgiftsbelagda eftersträvar man att kundernas behov och efterfrågan skall bestämma läroanstalternas utbildningsutbud effektivare än för närvarande.

2. Nuläget och ärendets beredning

För närvarande meddelas utbildning inom räddningsbranschen i räddningsförvaltningens utbildningscentral. Den omfattar läroanstalterna statens befolkningsskyddsskola (Lojo) och statens brandinstitut (Esbo). Om förvaltningen av läroanstalterna stadgas i lagen (882/78) och förordningen (217/79) om räddningsförvaltningens utbildningscentral. Inrikesministeriet har med stöd av förordningen givit en instruktion för utbildningscentralen.

I författningarna och instruktionen finns rätt detaljerade bestämmelser om läroanstaltens organisation och de praktiska utbildningsarrangemangen. Befogenheterna fördelas mellan läroanstaltens rektor, direktion och inrikesministeriet.

Alla utgifter för den utbildning som meddelas i läroanstalterna betalas nu av statens medel.

Utkastet till lagförslag har beretts vid inrikesministeriet som tjänsteuppdrag. Utlåtanden om utkastet har begärts från finansministeriet, kommunernas centralorganisationer, delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning, direktionen för räddningsförvaltningens utbildningscentral och de läroanstalter som hör till utbildningscentralen samt från Finlands Brandvärnsförbund och Finlands Brandbefälsförbund. Kommunernas centralorganisationer har i sina utlåtanden motsatt sig

kommunernas föreslagna betalningsandel. I övrigt har utlåtandena inte innehållit några väsentlig avvikande åsikter.

3. Propositionens verkningar i fråga om organisation och personal

3.1. Organisatoriska förändringar

Enligt förslaget indras räddningsförvaltningens utbildningscentral, som lyder under inrikesministeriet, och grundas två särskilda läroanstalter vilkas rektorer och biträdande rektorer ges utökade befogenheter i enlighet med principerna för resultatstyrning. Stadganden om förvaltningen kommer att utfärdas genom förordning. Avsikten är att direktionen slopas. I stället för direktionen inrättas en delegation med uppgift att biträda rektorerna vid planeringen av läroanstalternas verksamhet och inrikesministeriet vid samordningen av läroanstalternas verksamhet.

3.2. Verkningar i fråga om personal

I de läroanstalter som hör till räddningsförvaltningens utbildningscentral finns nu sammanlagt 150 elevplatser. Undervisningspersonalen består av 26 och den övriga personalen av 23 personer.

De nya läroanstalterna kommer att ha sammanlagt 530 elevplatser. Avsikten är att utöka personalen så att det skall finnas 54 tjänster för undervisning och 38 andra tjänster.

3.3. Behov av lokaler

I den andra tilläggsbudgeten för 1986 har riksdagen beslutat att det i Kuopio inrättas en ny Statens räddningsskola med 350 elevplatser. Utvidgningen av skol- och internatsbyggnaderna omfattar sammanlagt 11 640 m². Undervisningen i de nya lokalerna inleds hösten 1992.

I budgeten för 1988 har riksdagen beslutat att utbildningen av brandbefäl flyttas från Esbo till Lojo i samband med statens befolkningsskyddsskola. En flyttning skulle förutsätta att skollokalerna renoveras grundligt och utvidgas. Nybyggnaderna skulle omfatta ca 4 080

m² och den grundliga renoveringen 3 260 m². I budgetpropositionen för 1992 har regeringen föreslagit att inrikesministeriet i brådskande ordning utreder olika placeringsalternativ för statens räddningsinstitut. Det kan bli fråga om att flytta antingen brandbefälsutbildningen eller utbildningen av hela räddningsbranschens ledarskap till en enhet som inrättas i samband med räddningsskolan i Kuopio. Det detaljerade lokalbehovet utreds efter att beslut har fattats om placeringsorten.

Lokalarrangemangen överensstämmer med statsrådets principbeslut av den 11 februari 1985 om utlokalisering av statliga ämbetsverk utanför huvudstaden. I samband med arrangemangen kan statens brandinstituts nuvarande lokaler i Esbo, som omfattar 4 554 m², anvisas för annat bruk.

4. Propositionens ekonomiska verkningar

4.1. Statsekonomi

Driftskostnaderna för utbildningen inom räddningsbranschen har beräknats stiga från nuvarande 15 milj. mk till ca 37 milj. mk i året. Till staten beräknas inflyta 7,9 milj. mk i året i inkomster, varav 6,7 milj. mk kommer från ersättningar som kommunerna betalar för den grundläggande yrkesutbildningen och 1,2 milj.

mk från kursavgifter som uppbärs för annan utbildning.

4.2. Kommunalekonomiska verkningar

Lagförslaget följer principerna i lagen om finansiering av yrkesläroanstalter. Elevernas hemkommuner betalar en ersättning till staten för driftskostnaderna för den yrkesinriktade grundutbildningen vilken är graderad enligt kommunernas bärkraftsklassificering. Betalningsandelen skall bestämmas enligt skalan i 6 § lagen om finansiering av yrkesläroanstalter. Ersättningen skall dock fastställas särskilt av inrikesministeriet för vardera läroanstalten på grundval av de faktiska omkostnaderna.

Den yrkesinriktade grundutbildningens andel av utbildningen inom räddningsbranschen är ca 60 % och kommunernas genomsnittliga betalningsandel är 30 %. Härvid beräknas kommunernas ersättningar uppgå till sammanlagt ca 6,7 milj. mk i året från 1995, då läroanstalterna verkar i full omfattning.

Jämställandet av räddningsläroanstalternas finansieringssystem med systemet i lagen om finansiering av yrkesläroanstalter är avsett att vara ett mellanskede. När totalreformen av statsandelssystemet för undervisningsväsendet genomförs är avsikten att avpassa finansieringssystemet för räddningsläroanstalterna till det.

DETALJMOTIVERING

Motivering till lagförslaget

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* Lagförslaget gäller statliga räddningsläroanstalter som lyder under inrikesministeriet. Läroanstalterna är riksomfattande.

2 §. *Läroanstalternas uppgifter.* Räddningsläroanstalternas uppgift är att ordna yrkesinriktad grundutbildning och tilläggsutbildning, räddningstjänstutbildning, befolkningsskyddsutbildning, den beredskapsutbildning som meddelas inom civilförvaltningen samt annan utbildning inom räddningsbranschen.

Avsikten är att utveckla innehållet i den yrkesinriktade grundutbildningen så att den

motsvarar yrkeskraven bättre än nu, att i rimlig mån förlänga yrkeskurserna samt att höja och förenhetliga kraven på studerandenas grundutbildning. Målet med grundutbildningen är att meddela de grundläggande kunskaper och färdigheter som behövs i arbetslivet.

Med den yrkesinriktade tilläggsutbildningen vill man upprätthålla och utveckla yrkesskickligheten då arbetsuppgifterna utvecklats så att den yrkesskicklighet som inhämtats genom yrkesinriktad grundutbildning eller i arbetet inte längre räcker till. Många av arbetsuppgifterna inom räddningsförvaltningen kräver olika slags yrkesskicklighet, så som släckning, räddning, räddningsdykning, sjuktransport, oljebe-

kämpning, båtkörning, bekämpning av farliga ämnen och kommunikation. För dessa olika uppgifter måste regelbunden fortbildning ordnas.

Genom räddningstjänstens ledarutbildning vill man utveckla ledarberedskapen, samarbetet och stabsarbetet hos olika myndigheter som deltar i ledningen vid katastrofer.

Befolkningsskyddsutbildningen ingår delvis i räddningsförvaltningens yrkesexamina. Den ges även till den ledande personalen och specialpersonalen inom stats- och kommunalförvaltningen, ämbetsverk och inrättningar samt industri- och affärsföretag samt även till personal som är placerad vid enheterna inom det allmänna befolkningsskyddets verksamhetsorganisation.

Beredskapsutbildning ges till myndigheter inom olika förvaltningsområden. Den omfattar närmast förberedelse för undantagsförhållanden och utläring av planering i anslutning därtill.

Den övriga utbildningen inom räddningsbranschen omfattar befälsutbildning för avtalsbrandkårer, olika diskussionsdagar, seminarier samt internationella kurser.

Andra uppgifter som bestäms av inrikesministeriet är t.ex. avgivande av utlåtanden, undervisningsexperiment, utarbetande av läroböcker och läromedel samt testning av utrustning och inventarier.

3 §. *Förvaltning.* Närmare stadganden om de administrativa arrangemangen skall utfärdas genom förordning. Inrikesministeriet och rektor ansvarar för läroanstaltens verksamhet. Avsikten är att som hjälp för inrikesministeriet och rektor tillsätta en delegation med uppgifter som ansluter sig till planeringen och samordningen av läroanstaltens verksamhet. Till delegationens uppgifter skall inte höra att fatta förvaltningsbeslut.

4 §. *Finansiering.* Inom den yrkesinriktade grundutbildningen övergår man till ett likadant finansieringssystem som vid yrkesläroanstalterna. Studerandenas hemkommuner betalar en ersättning per studerande till staten. Det system som stadgas i 17 § lagen om finansiering av yrkesläroanstalter lämpar sig dock inte som sådant. Ersättningen per elev skall bestämmas av inrikesministeriet särskilt för vardera läroanstalten, eftersom deras utgifter per elev avviker från varandra på ett betydande sätt. När ersättningen per studerande bestäms beaktas läroanstaltens omkostnader föregående år,

vilka omfattar personalens löner och pensionavgifter, studerandevård, anskaffning, reparation och underhåll av inventarier, utrustning och läromedel, konsumtionsutgifter för undervisningsverksamheten samt användning och underhåll av fastigheter och övningsområdet. Från utgifterna avdras eventuella inkomster av arbetsverksamheten. Ersättningen uppbärs två gånger i året, så som 17 § lagen om finansiering av yrkesläroanstalter stadgar.

Den ersättning per studerande som studerandenas hemkommuner betalas graderas enligt kommunens bärkraftsklass. Betalningsandelen skall vara lika stor som kommunens andel enligt 17 § och 6 § 1 mom. lagen om finansiering av yrkesläroanstalter. Kommunens betalningsandel är som lägst 14 % och som högst 49 % av den av inrikesministeriet fastställda ersättningen per elev.

Om finansieringen av utbildning enligt 6 § 2 mom. lagen om befolkningsskydd stadgas särskilt i förordningen angående utbildning av ledare och annan specialpersonal för befolkningsskyddet (247/63). Staten står för de kostnader som utbildningen föranleder.

5 §. *Avgifter.* Kostnaderna för annan än i 4 § nämnd utbildning täcks med kursavgifter och statliga medel. Kostnadsersättningsprincipen följer statsrådets beslut av den 5 mars 1987 om planeringsprinciperna för finansiering av yrkesutbildning för vuxna, enligt vilket kostnaderna för fortbildning som ordnas av yrkesläroanstalterna betalas av staten och, till skälig del, av studeranden eller studerandens arbetsgivare. De avgifter som uppbärs för kurser och andra tjänster skall bestämmas genom en förordning som ges med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten.

6 §. *Studiesociala förmåner och ersättningar.* Studerandena i räddningsläroanstalterna föreslås få samma studiesociala förmåner som stadgas i lagen om yrkesläroanstaltarnas elever (498/83). På de yrkeskurser som utmynnar i examen skall undervisning, inkvartering och mat vara gratis för eleverna liksom för närvarande. I undervisningen ingår elevernas skyddsutrustning. Studeranden skall själv betala vissa anskaffningar, så som elevdräkt, läroböcker och andra läromedel.

De kurser som ingår i fortbildningen och den övriga utbildningen skall i allmänhet vara avgiftsbelagda. Med kursavgifterna vill man täcka närmast de rörliga särkostnader som föranleds av kursverksamheten.

Om förmånerna för elever som beordrats till befolkningsskyddsutbildning med stöd av lagen om befolkningsskydd och om ersättningar som betalas dem stadgas särskilt i förordningen angående utbildning av ledar- och annan specialpersonal för befolkningsskyddet. Dessa ersättningar är ersättning för resekostnader, dagtraktamente samt en ersättning som motsvarar reservistlönen för en värnpliktig som inkallats till reservens repetitionsövningar.

7 §. *Undervisningsspråk.* Undervisningsspråket i räddningsläroanstalterna är i främsta hand finska, men undervisning på svenska tryggas genom att svenskspråkiga kurser ordnas både vid räddningsläroanstalterna och i form av regional utbildning. Dessutom får en studerande använda sitt modersmål vid elevantagning, förhör och examina. I propositionen föreslås att undervisning på enstaka kurser tillfälligt kan meddelas även på andra, närmast allmäneuropeiska, språk.

8 §. *Skadestånd.* I detta stadgande föreslås att läroanstalternas elever i skadeståndssituationer jämföras med tjänstemän eller andra statsanställda. Avsikten är att mildra elevens ersättningsskyldighet. Jämställelsen skall dock endast gälla skada som inträffat i verksamhet som hör till undervisningen.

9 §. *Närmare stadganden.* Närmare stadganden om verkställigheten av lagen skall utfärdas genom förordningen.

10 §. *Ikraftträdande.* Lagen föreslås träda i

kraft den 1 mars 1992. Ersättningar av studerandenas hemkommuner skall dock uppbäras först för de kurser som börjar efter att lagen trätt i kraft.

Lagens ikraftträdande har samordnats med färdigställandet av den nya skolbyggnaden. Statens räddningsskola blir klar våren 1992. Enligt förslaget inleder även Statens räddningsinstitut sin verksamhet den 1 mars 1992, trots att byggnaden uppförs 1993—1994. Räddningsinstitutet verkar fram till 1995 i statens brandinstitutets och statens befolkningsskyddsskolas lokaler.

Enligt förslaget kan åtgärder som är nödvändiga för verkställigheten vidtas innan lagen träder i kraft. Detta avser närmast beslut om förvaltningsorganisationen, utarbetande av nya undervisningsplaner, byggande av läroanstalterna och övningsområdet, anskaffning av undervisningsmateriel och läromedel samt anställande och utbildning av personal.

Genom denna lag föreslås lagen om räddningsförvaltningens utbildningscentral jämte senare ändringar bli upphävd.

Med stöd av vad som ovan anförts föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om statens räddningsläroanstalter

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på statens räddningsläroanstalter som lyder under inrikesministeriet. Dessa läroanstalter är Statens räddningsinstitut och Statens räddningsskola.

2 §

Läroanstalternas uppgifter

Statens räddningsinstitut skall sköta den yrkesinriktade grundutbildningen och tilläggutbildningen för brandbefäl och alarmjourhavande, ordna ledarutbildning inom räddningstjänsten för olika myndigheter och befolkningsskyddsutbildning för ledarpersonal och specialpersonal samt beredskapsutbildning inom civilförvaltningen och vid behov ordna annan utbildning inom räddningsbranschen.

Statens räddningsskola skall sköta den yrkesinriktade grundutbildningen och tilläggutbildningen för underbefälet och manskapet inom brand- och räddningsväsendet samt ordna befolkningsskyddsutbildning och vid behov annan utbildning inom räddningsbranschen.

Räddningsläroanstalterna utför även andra uppgifter som lämpar sig för deras verksamhet enligt vad inrikesministeriet bestämmer.

3 §

Förvaltning

Om räddningsläroanstalternas förvaltning stadgas genom förordning.

4 §

Finansiering

Hemkommunen för studerande som genomgår yrkesinriktad grundutbildning skall till staten betala en ersättning per studerande på det sätt som stadgas i 17 § lagen om finansiering av yrkesläroanstalter (494/83). Dock skall inrikesministeriet årligen i januari fastställa

ersättningen per studerande särskilt för vardera läroanstalten. När ersättningen fastställs beaktas omkostnaderna för läroanstaltens yrkesutbildning minskade med inkomsterna av arbetsverksamheten och justerade på grundval av den uppskattade ändringen i innevarande års kostnadsnivå.

Om finansieringen av utbildning enligt 6 § 2 mom. lagen om befolkningsskydd stadgas särskilt.

5 §

Avgifter

Räddningsläroanstalterna har rätt att för kortkurser och andra tjänster bära upp avgifter som bestäms genom en förordning, vilken ges med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (980/73).

6 §

Studiesociala förmåner och ersättningar

Undervisning, inkvartering och mat är avgiftsfria för studerandena på de kurser som hör till den yrkesinriktade grundutbildningen.

Om förmåner för och ersättningar till dem som deltar i befolkningsskyddsutbildning enligt 6 § 2 mom. lagen om befolkningsskydd stadgas särskilt.

7 §

Undervisningsspråk

Räddningsläroanstalternas undervisningsspråk är finska. Undervisning meddelas även på svenska och tillfälligt även på andra språk. I prov får studerandena använda antingen finska eller svenska.

8 §

Skadestånd

På ersättning av skada som en studerande orsakat i verksamhet som hör till undervis-

ningen tillämpas vad som i skadeståndslagen (412/74) stadgas om tjänstemäns ansvar och offentliga samfunds ansvar för skada som orsakats av personer som är anställda hos dem.

9 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

10 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1992.

Helsingfors den 27 september 1991

Ersättningar enligt 4 § och avgifter enligt 5 § uppbärs dock för kurser som börjar tidigast den 1 augusti 1992.

Genom denna lag upphävs lagen den 24 november 1978 om räddningsförvaltningens utbildningscentral (882/78) jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Inrikesminister *Mauri Pekkarinen*

